

वनगाड कुपिण्डे नगरपालिका सल्यानको

आ.व.२०७५/०७६ को बार्षिक वजेट

नगर उपप्रमुख : मञ्जु यरी
मिति २०७५ मंसिर १८ गते

१. सार्वभौमसत्ता सम्पन्न नेपाली जनताको प्रतिनिधि संस्था संविधानसभाबाट संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको संविधान २०७२ घोषणा भई संविधान कार्यान्वयनका सिलसिलामा स्थानीय तहको निर्वाचन मार्फत स्थानीय तहको सरकारको हैसियतले बजेट यस गरिमामय सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवको अनुभूति गरिरहेको छु । यस ऐतिहासिक अवसरमा सर्वप्रथम म देशको आमूल परिवर्तनका लागि नेपाली जनताले विभिन्न कालखण्डमा गरेका ऐतिहासिक जनआन्दोलन, संघर्ष तथा महान जनयुद्ध लगायत अन्य सबै आन्दोलनमा आफ्नो अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने शहिदहरु प्रति उच्च सम्मानका साथ हार्दिक श्रद्धान्जली प्रकट गर्दछु । साथै, घाइते तथा बेपत्ता नागरिकहरुप्रति उच्च सम्मान साथ प्रकट गर्दछु । राजनीतिक-सामाजिक परिवर्तनमा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने सबै अग्रजहरुप्रति आदरभाव प्रकट गर्दछु ।

२. लोकतन्त्रको आधारस्तम्भको रूपमा रहेको स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भई जनप्रतिनिधिहरुले आ-आफ्नो विम्मेवारी सम्हाली सक्नुभएको छ । स्थानीय तहको गठन पश्चात संघीयता कार्यान्वयन र लोकतन्त्र संस्थागत हुनुका साथै स्थानीय स्तरको मागमा आधारित विकास र शासन संचालनमा जनता आफै प्रत्यक्ष सहभागी हुने अवसर प्राप्त भएको छ । हाम्रो लागि संघीयता र स्थानीय तहको सरकार कार्यान्वयन अभ्यासका दृष्टिकोणले केही नयाँ छ, भने प्रारम्भिक चरण भएकाले सबै स्थानीय सरकारका सम्पूर्णरूपले परिपुर्ण नभएको आस्था छ । यसर्थ हाम्रो वर्तमान जटिल एव चूनौतिपुर्ण भएतापनि विगत गौरवपुर्ण छ, र हाम्रो भविष्य उज्वल र सम्भावनायुक्त छ । विगतको केन्द्रीकृत र एकात्मक शासन व्यवस्थाले सिर्जना गरेका सबै प्रकारका असमानता, उत्पिडनहरुको अन्त्य गर्दै सबैको समान र अर्थपुर्ण सहभागिता सुनिश्चत गरी दिगो, फराकिलो आर्थिक वृद्धिकासाथ आर्थिक विकास गर्दै सबै नेपाली जनताको मुहारमा खुशी ल्याउने नेपालको संविधानको अभिभरा पुरा गर्नुछु । यसका लागि स्थानीय तहको सरकारको भूमिका अत्यन्त महत्त्वपुर्ण हुने मैले ठानेकी छु । हाम्रो विकासका लागि हामी आफैले नै योजना छनौट र कार्यान्वयन गर्न संवैधानिक रूपमा अधिकार सम्पन्न भएकाले पनि स्थानीय तहको सरकार साधन स्रोत सम्पन्न बनाउन आवश्यक छ । सुरुवातीको चरण भएकाले नवीनतम् सोच र अधिकतम् प्रयासले स्थानीय तहको जग बलियो बनाउने विशेष अवसरको रूपमा पनि लिएकी छु ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरु,

३. नेपालको संविधान निर्माण, कार्यान्वयनका साथै स्थानीय तहको निर्वाचनले नेपाली जनतालाई स्थानीय तहको शासन संचालन तथा विकास निर्माण प्रत्यक्ष रूपमा आफैँ सहभागी हुन पाउने गरी ऐतिहासिक रूपमा अझ बढी अधिकार सम्पन्न बनाएको छ । यस मानेमा राजनैतिक क्षेत्रमा हामीले ऐतिहासिक फड्को मारेका छौ । राजनीतिक प्रणालीप्रति नागरिकको भरोसा पुनस्थापित भएको छ । अबको बाटो जनचाहना अनुरूपको विकास निर्माण र दिगो, फराकिलो र तीव्र आर्थिक वृद्धि र समतामूलक समाज निर्माण सहितको आर्थिक विकास गरी देशलाई समुन्नत बनाउनु हो । यो समयलाई आर्थिक-सामाजिक रुपान्तरणको अवसरको रूपमा सदुपयोग गरी संविधान र जनचाहना अनुरूप आत्मनिर्भर अर्थतन्त्र निर्माण गर्ने स्वच्छ प्रतिस्पर्धात्मक अर्थ व्यवस्था हाम्रो प्रस्थान बिन्दु हो भने समाजवाद उन्मुख अर्थतन्त्र हाम्रो गन्तव्य हो ।

४. मुलुकले उत्साहप्रद आर्थिक वृद्धिदर हासिल गरिरहेको अवस्थामा यस नगरपालिकाले पनि सोहि अनुरूप आर्थिक विकासको पथ अनुसरण गर्नुपर्ने अवसर र चुनौति दुवै हाम्रो अगाडी आएको छ । नेपालको संविधानले निर्दिष्ट गरेका मौलिक हक, राज्यका निर्देशक सिद्धान्त र नीतिहरु, चौधौ योजनाले परिलक्षित गरेका उद्देश्यहरु तथा दिगो विकासका लक्ष्यहरु हासिल गरी सन् २०३० सम्म नेपाललाई मध्यमस्तरीय आय भएको मुलुकमा स्तरोउन्ति गर्ने मुलुकको लक्ष्यलाई आधार मानी यस नगरपालिकामा पनि स्थानीय माटो सुहाउँदो बजेट तथा योजना निर्माण गर्नुपर्ने अवस्थामा सोही अनुरूप बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

५. साविकका स्थानीय निकायहरुले सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रक्रियाको अवलम्बन गरी योजना तर्जुमा गर्ने गरेको भएता पनि अपेक्षित परिणाम हासिल भएको छैन । स्थानीय निकायको कार्यसम्पादन मापन गर्न न्यूनतम शर्त र कार्य सम्पादन मापन सुचकहरु निर्माण गरी सोको आधारमा अनुदान प्राप्त गर्ने व्यवस्था गरिएको थियो । चौमासिक निकासी दिँदा प्रगति प्रतिवेदनको आधारमा न्यूनतम पुँजीगत अनुदानमा थप हुने व्यवस्था थियो । यद्यपी त्यसको व्यावहारिक कार्यान्वयन हुन नसक्दा साविकका स्थानीय निकायले अपेक्षाकृत नतिजा प्राप्त गर्न सकेका छैनन् । उचित प्रक्रिया र योजना नबनाई हचुवामा बजेट बाँडफाँड गर्न खोज्दा लक्षित समुह कार्यक्रम, प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरुबाट अपेक्षित नतिजा हासिल गर्न सकिएको छैन । आगामी दिनमा बजेटको बस्तुगत विनियोजन र प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि राजनीतिक स्थिरता, व्यवसायिक कर्मचारीतन्त्र र सहयोगी समाज निर्माण आवश्यक देखिन्छ । प्राकृतिक स्रोत साधनको प्रचुरता, कृषि, पर्यटन, व्यापारको अधिक सम्भावना बोकेको यस नगरपालिकामा आर्थिक समृद्धि र विकासका थुप्रै सम्भावनाहरु रहेका छन् ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरु,

६. यी सम्भावनाहरुलाई मुर्तरूप दिन यस नगरपालिकाको अर्थतन्त्रमा देखिएका मुलभुत चुनौतिहरु यस प्रकार प्रस्तुत गरेको छु :

(क) स्थानीय तहको सरकार कार्यन्वयन

लामो समयदेखि एकात्मक र केन्द्रीकृत राज्य प्रणालीको अभ्यास भईरहेको अवस्थामा संघीयता र स्थानीय तहको सरकार नौलो प्रयोग हो । विगत एक वर्ष अगाडी मात्र गठन भएको यस नगरपालिकाको संस्थागत, प्राविधिक र स्रोतको व्यवस्था र सन्तुलन गर्ने कार्य निकै चुनौतिपूर्ण छ ।

(ख) कार्यान्वयन क्षमता वृद्धि

यस नगरपालिका भित्र सञ्चालन हुने विकास आयोजनाहरुको कमजोर तयारी र व्यवस्थापकीय क्षमता, निर्माण व्यवसायीको कमजोर वित्तीय र प्रविधिक क्षमता, कानुनी, नीतिगत प्रक्रियागत जटिलताका कारण आयोजनाहरु तोकिएको समय सिमाभित्र सम्पन्न हुन नसक्ने तथा आयोजना कार्यन्वयनमा संलग्न सरोकारवालाहरुको काम गर्ने उत्साहमा कमी, नतिजा प्राप्त प्रतिको उदासिनता र समग्र मानवीय क्षमताको कमीका कारण कार्यान्वयन क्षमता कमजोर हुने देखिन्छ । तसर्थ, संरचनागत अन्यौलता हटाएर विनियोजन, अनुगमन र व्यवस्थापनमा प्रभावकारिता ल्याई लक्ष्य बमोजिम कार्यसम्पादन गर्नु चुनौतिपूर्ण छ ।

(ग) आन्तरिक उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि

स्थानीय माटो र हावापानी सुहाउँदो उत्पादनका साधनहरु माथि उत्पादक शक्तिको पहुँच वृद्धि गरी सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको लगानी सहकार्यबाट उत्पादकत्व र उत्पादन वृद्धि गर्नुपर्ने चुनौति छ । उत्पादित बस्तुको उचित बजार व्यवस्थापनका माध्यमबाट आन्तरिक तथा बाह्य बजार सुनिश्चित गर्नु अर्को चुनौति रहेको छ ।

(घ) औपचारिक अर्थतन्त्रको विकास

आर्थिक क्षेत्रको ठुलो हिस्सा औपचारिक क्षेत्रभन्दा बाहिर रहेको कारण अर्थतन्त्रको वास्तविक पहिचान गर्न गाह्रो छ । बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको स्थापना हुन नसकेको अवस्थामा सबै आर्थिक कारोवारहरुलाई औपचारिक दायरामा ल्याई सबै आर्थिक कारोवारहरु वैकिड प्रणाली मार्फत गर्ने कार्य चुनौतीपूर्ण छ ।

(ङ) सार्वजनिक निर्माणको गुणस्तरीयता र संरक्षण

सार्वजनिक निर्माण कार्यको सुक्ष्म सुपरिवेक्षण, निर्माण व्यवसायीहरूको कमजोर क्षमता र सघन अनुगमनको अभाव निर्माण भएका संरचनाहरूको छोटो समयमा नै जीर्ण र लथालिङ्ग हुने गरेका छन् । सार्वजनिक निर्माणको गुणस्तर कमजोर रहेको अवस्थामा यसमा सुधार गरी सार्वजनिक निर्माणको गुणस्तर बृद्धि गर्नुपर्ने र दोहोरो तेहोरो खर्च रोक्नुपर्ने र निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तीको उचित उपयोग र संरक्षण कार्य चुनौतिपूर्ण छ ।

(च) सुचना तथा सञ्चार प्रविधिको विकास

भौगोलिक विकटताका साथै सुचना तथा सञ्चारको पहुँच नभएकाले विकास निर्माण, कार्यान्वयन, आपसी समन्वय, सेवा प्रवाहका क्रममा असहजता पैदा हुनुका साथै लागत समय र स्रोत महँगो पर्न जान्छ । नगरपालिका भित्रका सबै जनताले सुचना तथा सञ्चारमा सहज रूपमा पहुँच स्थापित गर्नका लागि आवश्यक सुचना तथा सञ्चार प्रविधिहरूको पूर्वाधारहरूको निर्माण र निजी क्षेत्रलाई आकर्षण गर्ने कार्य पनि चुनौतिपूर्ण छ ।

(छ) सुशासन अभिवृद्धि

कानूनको परिपालना, सेवा प्रवाहमा प्रभावकारिता, सुदृढ र सक्षम संस्थागत सुशासन कायम गरी सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता ल्याउने तथा व्यवसायिक कर्मचारीतन्त्र र सहयोगी समाजको निर्माण गर्ने कार्य चुनौतिपूर्ण छ ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरू,

७. हाम्रा सामुमाथि थुप्रै चुनौतिहरू रहेता पनि नयाँ घरको जग बलियो र मजबुत बनाउन आम जनताको उल्लेख्य तत्परता र सहभागिता मार्फत समृद्ध बनगाड कुपिण्डे निर्माण गर्ने अवसर प्राप्त भएको छ । विद्यमान अवसरहरूको सदुपयोग र चुनौतिहरूको सामना गर्ने गरी आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को बजेट तयार गरिएको छ । यो बजेटका उद्देश्यहरू यसप्रकार प्रस्तुत गरेको छु :

- स्थानीय तहको सरकारको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गरी संविधान कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने,
- नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवामा आम जनताको पहुँच स्थापित गर्ने,
- स्थानीय स्रोत साधनको समुचित परिचालन मार्फत समावेशी, दिगो र फराकिलो उच्चदरको आर्थिक बृद्धि हासिल गर्ने,
- आर्थिक स्थायित्व कायम गर्ने तथा लगानीको वातावरण निर्माण गर्ने,

- आर्थिक सामाजिक विकास संभावनाहरूको खोजी गरी कार्यान्वयनको उपयुक्त व्यवस्था मिलाउने,
- विकास पूर्वाधार निर्माणमा सहभागितामूलक र समावेशीताका आधारमा सञ्चालन गर्ने ।
- यस नगरपालिकाले निर्दिष्ट गरेका नीति तथा कार्यक्रमको पूर्ण पालना गर्ने र गराउने ।

८. यी उद्देश्यहरू हासिल गर्नको लागि आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ बजेटका प्राथमिकताहरू देहाय बमोजिम निर्धारण गरिएको छ :

- संघीयता कार्यान्वयन
- कृषिको अधुनिकीकरण, व्यावसायीकरण र यान्त्रिकरण
- उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि
- सहकारी र रोजगारी प्रवर्द्धन
- पर्यटन पूर्वाधारको विकास र प्रवर्द्धन
- सुचना तथा संचार प्रविधिको विकास र गुणस्तर,
- स्थानीय सडकको निर्माण र स्तरोन्नति,
- लघु तथा साना जलविद्युत उत्पादन, प्रसारण र वितरण,
- शहरी विकास
- शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी र सरसफाई
- लैंगिक समावेशीरण, लक्षित समुह विकास कार्यक्रम,
- वन तथा भु-संरक्षण, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन ।
- संस्थागत विकास तथा शासकीय सुधार ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरू,

९. अब यिनै चुनौति, उद्देश्य र प्राथमिकताको सेरोफेरोमा रहेर तयार गरिएको आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रमहरू देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

संघीयता कार्यान्वयन

१०.स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भएपछि, नेपालको संविधानमा व्यवस्था भएबमोजिम स्थानीय तहको सरकारले कार्यपालिकीय, व्यवस्थापकीय र न्यायपालिकीय हैसियत प्राप्त गरेको अवस्थामा गाउँ गाउँमा सिंहदरवारको अधिकार स्थानान्तरण भएको छ । स्थानीय तहले सेवा प्रवाह र विकास

निर्माणका कार्यहरु आफैँ सञ्चालन गर्न सक्ने अवस्थाको सिर्जना गर्न नेपाल सरकारले अन्तर स्थानीय तह वित्तीय हस्तान्तरण अन्तर्गत वित्तीय अनुदान र सःशर्त अनुदान प्रदान गरेको छ । नेपालको संविधानको अनुसूची - ८ मा व्यवस्था भएका अधिकांश कार्यहरु स्थानीय तहबाटै संचालन हुने गरी स्रोत उपलब्ध गराईएकोमा सोही अनुरूप बजेट विनियोजन भएको छ । शिक्षा, स्वास्थ्य, पशु कृषि, आयुर्वेद क्षेत्रको चालु प्रकृतिको नेपाल सरकारको रु.१५ करोड ३५ लाख सःशर्त अनुदान वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट रु. ११ करोड ६५ लाख र राजश्व बाँडफाँड रु ९ करोड ६२ लाख ७७ हजार त्यसै गरी प्रदेश सरकारबाट वित्तीय समानीकरण अनुदान रु ५५ लाख ३२ हजार र राजश्व बाँडफाँडबाट ७ लाख ३३ हजार प्राप्त भएको छ । त्यसै गरी नेपाल सरकारबाट सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण बापत अनुमानित रु ४ करोड, गत वर्षको बाकी मौज्जात रु ६ करोड ११ लाख ६२ हजार , आन्तरिक आय तर्फ ३० लाख र जन सहभागिताबाट विकास निर्माण कार्य लागत अनुमानको २० प्रतिशत व्यहोरीनेछ । नेपाल सरकारबाट प्राप्त सःशर्त अनुदान सहीत प्राप्त कार्यक्रमलाई सोही अनुसार कार्ययोजना बनाई कार्यन्वयनमा ल्याउने व्यवस्था गरिएको छ ।

आर्थिक विकास

कृषि प्रणालीमा सुधार: आन्तरिक उत्पादन र आर्थिक वृद्धिको दिगो आधार

११. निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीलाई व्यवसायिक एवं प्रतिस्पर्धात्मक कृषि प्रणालीमा रुपान्तरण गरी दिगो कृषि विकासको माध्यमबाट जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन स्थानीय आवश्यकता र सम्भाव्यता अनुरूप कृषि क्षेत्रको विविधिकरण र व्यवसायीकरणको आधार तयार गरिनेछ । कृषि पेशालाई सम्मानजनक पेशाको रुपमा विकास गरी आय तथा रोजगारी सिर्जना, दिगो र सन्तुलित विकास, खाद्य तथा पोषण सुरक्षा र कृषि क्षेत्रको रुपान्तरणबाट आर्थिक समृद्धिका लागि कृषि क्षेत्रहरुको पहिचान गरी ती क्षेत्रमा पर्याप्त लगानी गरिनेछ । कृषि पकेट क्षेत्र तोक्दा नगदमा आधारित बाखापालन, भैँसीपालन, मत्स्यपालन, कुखुरापालन र मौरीपालन फलफुल र तरकारी खेतीलाई विशेष जोड दिई एक गाउँ एक उत्पादन कार्यक्रम संचालनमा ल्याइनेछ । प्रमुख वालीहरुको उत्पादनमा आत्मनिर्भर हुने नेपाल सरकारको नीतिलाई आत्मसात गर्दै सिंचाई, मलखाद, बीउ विजनको उपलब्धतामा सुधार गरिनेछ । यसका लागि रु ५० लाख विनियोजन गरिएको छ ।

१२. निजी, सरकारी र सहकारी साभेदारीको अवधारणा अनुरूप कृषि क्षेत्रको विविधिकरण र व्यवसायिकरणका लागि कृषि विकास कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । कृषि तथा पशु बीमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइनेछ । प्राङ्गरीक मल निर्माणलाई व्यवस्थित गरेर अर्ग्यानिक उत्पादन बनगाड कुपिण्डेको पहिचान भन्ने नारा कार्यन्वयनका लागि अर्ग्यानिक उत्पादन, आयत/ निर्यात प्रवर्द्धनमा जोड दिइनेछ ।

१३.हाम्रो देश कृषि प्रधान देश हो कृषिमा आत्मनिर्भर हुन कृषि उत्पादकत्व गर्न सिंचाईमा जोड दिने नीति अवलम्बन गरिएको छ । सम्पूर्ण वडावासीहरु माग र भौगोलिक अवस्था तथा

आवश्यकताको पहिचान सहित सिचाईमा बजेट विनियोजन गरिएको छ । यसको लागि रु. ३३ लाख ५५ हजार रकम छुट्याइएको छ ।

पर्यटन क्षेत्रको पहिचान: साँस्कृतिक संरक्षण हाम्रो अभियान

१४. ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक, पुरातात्विक र प्राकृतिक सम्पदाहरूको पहिचान, अध्ययन, संरक्षण, प्रवर्द्धन एवं प्रचारप्रसार मार्फत पर्यटक प्रवर्द्धनमा जोड दिइनेछ । स्थानीय भाषा संस्कृतिको अध्ययन, पहिचान, संरक्षण र संवर्द्धनका लागि सरोकारवाला निकाय, मौलिक, ऐतिहासिक र साँस्कृतिक महत्व बोकेका नाच, बाजागाजा, मठमन्दिर, चर्च, भाषा साहित्य जस्ता क्षेत्रको संरक्षण र प्रवर्द्धन तथा वनगाडी संस्कृतीको जगेर्ना गर्न रु १३ लाख विनियोजन गरिएको छ ।

१६. हाम्रो नगरपालिका अन्तर्गत रहेको सम्भवतः सल्यान जिल्लाकै ठुलो प्राकृतिक ताल कुपिण्डे तालको व्यवस्थापन तथा क्रमिक रुपम पुरिदै गईरहेको अवस्थामा त्यसको संरक्षण, आन्तरिक र वाह्य पर्यटकको आवागमनमा समेत सहजता प्रदान गर्न र चारैतिरबाट मनोरम दृश्यको अवलोकन, पाकिङ्ग आदी सुविधा प्रदान गर्न कुपिण्डे दहको DPR तयार पार्न र पूर्वाधार निर्माण र पर्यटकीय स्थलहरूको डकुमेन्ट्री निर्माण समेतका लागी एकमुष्ट रु ५० लाख विनियोजन गरिएको छ ।

पूर्वाधार विकास: समृद्धिको विकास

स्थानीय सडक

१७. वडास्तरीय आमभेला वाट आएका र नगरपालिका नगरकार्यपालिकावाट टोल टोल वस्ती वस्तीमा सडक पूर्वाधार यही नगर विकासको आधार भन्ने मूल नराका साथ सडक नपुगेका टोल तथा वस्तीहरूमा सडक गुरुयोजना निर्माण तथा DPR निर्माण समेत भएकाले सोही बमोजिम सडकका नयाँ ट्रयाक खोल्न तथा भएका सडकहरूको स्तरउन्नतीका लागी रु ७ करोड ७२ लाख रकम विनियोजन गरिएको छ ।

उज्यालो नगर अभियान: उर्जा विकास

१८. हाम्रो देश जलसम्पदामा विश्वकै धनि देश हो तर स्रोत साधानको अभाव तथा आर्थिक रुपमा कमजोर भएकाले प्रत्येक वस्ती वस्तीमा विद्युत लाईन विस्तार हुन नसक्दा आजको यस वैज्ञानिक युगमा पनि हाम्रा वस्तीहरू अन्धकारमै हुनुले हामी सवैलाई मर्माहित तुल्याएको छ । यसै नगरपालिको राष्ट्रिय प्रशारणलाईन विस्तार भएका वडाहरूमा विद्युतीकरणका लागी रु १ करोड विनियोजन गरिएको छ ।

बलियो भवन, व्यवस्थित शहर: नमुना बनगाड कुपिण्डेको रह

२०. बनगाड कुपिण्डे नगरपालिकाको प्रशासनिक भवनको पूर्वाधार निर्माणका लागि रिटेनिङ्गवाल र मैदान निर्माण कार्यकालागी रु. ८० लाख रकम विनियोजन गरिएको छ ।

सामाजिक विकास

शिक्षामा गुणस्तर: उच्च सामाजिक जीवनस्तर

२१. सामुदायिक विद्यालयहरूमा शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गरी व्यापक सुधार गर्न विद्यालय क्षेत्र सुधार योजनालाई प्रभावकारी बनाउन शैक्षिक क्षेत्र तत्काल सुधार कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । यस नगरभित्रका सम्पूर्ण विद्यालयलाई भौतिक संचना निर्माण, मेशीनरी औजार खरिद, सुविधायुक्त शौचालयको निर्माण, पुस्तकालय स्थापना, कम्प्युटर शिक्षा, प्रयोगशालाको व्यवस्थाका साथै शैक्षिक जनशक्ति उत्पादनका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनुका साथै थप व्यवस्थापनका लागि अन्य सरोकारवाला निकाय तथा संघस्थाहरूसँग समन्वय गरिनेछ । यसका लागि रु. २ करोड २० लाख रकम विनियोजन गरिएको छ ।

स्वास्थ्य सेवा

२२. सबै वडाहरूका स्वास्थ्य चौकीहरूबाट गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिएको छ । कुनै पनि नागरिकले आर्थिक आभावमा आधारभुत स्वास्थ्य उपचारबाट वञ्चीत हुनुपर्ने अवस्थालाई अन्त्य गर्न आगामी तीन वर्ष भित्र सबै गाउँवासीले स्वास्थ्य बीमा गर्ने लक्ष्य सहित स्वास्थ्य बीमा योजना कार्यान्वयनमा ल्याउन आवश्यक बजेट विनियोजन गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ । नगरपालिकाका सबै वडाहरूलाई खोपयुक्त तथा साक्षर उन्मूलन घोषणा, HIV संक्रमितहरूका लागि सामाग्री सहयोग स्वास्थ्य चौकी खोप क्लिनिक भवन तथा घेरावार, स्टिचर खरिद विभिन्न ठाउँमा सार्वजनिक सौचालयको निर्माण, संचालन तथा व्यवस्थापन लगायतका स्वास्थ्य विशेष कार्यक्रमहरूलाई विशेष जोड दिइनेछ । यसको लागि रु.१ करोड २६ लाख हजार बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

युवा, खेलकुद तथा मनोरञ्जन

२३. युवाको विकासको लागि गुणस्तरीय र व्यवसायिक शिक्षा, रोजगारी, उद्यमशीलता र सीप विकास, युवा स्वास्थ्य र सामाजिक सुरक्षा, परिचालन, सहभागिता र नेतृत्व विकासका साथसाथै खेलकुद र मनोरञ्जन क्षेत्रसँग सम्बन्धित कार्यक्रम कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । खेलकुद क्षेत्रको प्रवर्द्धन गर्न यस नगरपालिका भित्र रंगशाला निर्माणका लागि देवस्थलको राताचौरमा यस वर्ष खेलकुद मैदान पूर्वाधार निर्माण गरी क्रमिक रूपमा रंगशाला निर्माण गर्न यस वर्ष रु. २० लाख विनियोजन गरिएको छ । र युवाहरूमा खेलकुद विकास गरी प्रोत्साहन गर्ने विभिन्न किसिमका कार्यक्रम सञ्चालनका लागि रु १० लाख विनियोजन गरिएको छ ।

सफा र शुद्ध खानेपानी: सरसफाई गर्ने हाम्रो बानी

२४. नमुना सरसफाई युक्त नगरपालिका निर्माण गर्न सरसफाई कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयनका लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिएको छ । पूर्ण सरसफाई युक्त वडा घोषणा गर्ने अभियानका लागि कार्यक्रम प्रभावकारी ढङ्गले अगाडी बढाइनेछ । खानेपानीमा सबैको पहुँच अभिवृद्धि र मुल संरक्षणका रकम विनियोजन गरिएको छ । वडाबाट माग भई आएका खानेपानी योजना सञ्चालन तथा ट्याङ्की निर्माण वापत १ देखी १२ नं. वडा हरुमा खानेपानीलाईन विस्तार गरी खानेपानी उपलब्ध गराउनका लागि लागी रु १ करोड ५५ लाख ८३ हजार रकम विनियोजन गरिएको छ ।

सरसफाई र फोहरमैला तथा ढल व्यवस्थापनका लागि घरघरमा कुहिने र नकुहिने फोहोर वर्गीकरण गरी संकलन र व्यवस्थापनका लागि सरसफाई अभियान सञ्चालन र सार्वजनिक स्थल तथा विद्यालयहरुमा शौचलय निर्माण र फोहर व्यवस्थापनका लागि आवश्यक सामग्रीहरुको निःशुल्क वितरण र वडा नं. १ स्थित सल्लिवजार र देवस्थल वरिपरि हप्तामा ३ दिन फोहरमैला संकलन र विर्सजनको व्यवस्था गरिनेछ । सम्पूर्ण वडाहरुको फोहरमैला व्यवस्थापन तथा अभियान सञ्चालन लागि रु ५ लाख रकम विनियोजन गरिएको छ ।

लैंगिक समानता र समाजिक समावेशीकरण

२५. महिला, बालबालिका, अपांग, आदिवासी जनजाती, दलित, ज्येष्ठ नागरिक र विपन्न वर्ग क्षेत्र, समुदायको उत्थानको लागि व्यवस्थित योजना र कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । यसबाट सशक्तीकरण, क्षमता विकास, पुर्वाधार निर्माण लगायतका लक्षित वर्गसँग सम्बन्धित योजना र कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि महिला, बालबालिका, अपांग, जनजाती, दलित, ज्येष्ठ नागरिक, विपन्न वर्गको लागि लक्षित समुह विकास कार्यक्रमको प्रथमिकताका आधारमा रकम उपलब्ध गराइने छ । यसको लागि रु. ४१ लाख ५० हजार रकम विनियोजन गरिएको छ ।

वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

वन तथा भु-संरक्षण र जलाधार संरक्षण

२६. दिगो वन व्यवस्थापनद्वारा वन क्षेत्रको उत्पादकत्व र वन पैदावारको उत्पादन बृद्धि गरिनेछ । वन क्षेत्रको विकास र विस्तारको लागि बैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्यलाई अगाडी बढाइनेछ । सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम, पहिरो गएको र नाङ्गा डाडाँहरुमा वृक्षारोपण, एक घर एक विरुवा अभियान, डालेघाँस रोप्ने कार्यलाई अभियानको रुपमा सञ्चालन गरिनेछ । जल तथा भुमिको संरक्षण, पानीको मुहानहरुको संरक्षणको लागि प्रत्येक वडामा अभियान संचालन गरिनेछ । मुहान सफा राख्ने, मुहान वरिपरि विरुवा रोप्ने, मुहान संरक्षण गर्ने कार्यलाई कडाईका साथ लागु गरिनेछ । महत्वपूर्ण नदी, खोला, ताल, सिमसार क्षेत्रको पहिचान र संरक्षणमा विशेष जोड दिइनेछ । सम्बन्धित विषयगत कार्यालयहरूसँग समन्वय गरी प्राथमिकतामा परेका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरुमा नगर कार्यपालिकाको स्वीकृति लिई खर्च गर्ने गरी समग्रमा रु. ७० लाख रकम विनियोजन भएको छ ।

वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन

२७. वन तथा वातावरणीय संरक्षणमा जोड दिई जलवायु परिवर्तनका असर र प्रभावलाई न्युनिकरण गर्न जलवायु परिवर्तनका कारक तत्वहरुको पहिचान गरी ती तत्वहरुको न्युनिकरणको लागि आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा गरी संचालनमा ल्याइनेछ । जलवायु परिवर्तन सम्बन्धमा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन इकाई गठन गरी कार्य प्रारम्भ गरिनेछ । यस क्षेत्रमा अन्य गैरसरकारी संघसंस्थाहरुको कार्यक्रमको अलावा वातावरण संरक्षणका लागी अभियान सञ्चालन वापत रु. १० लाख रकम विनियोजन गरिएको छ ।

विपद् व्यवस्थापन/ अन्य कोष स्थापन

२८. विपद् व्यवस्था गर्नका लागी विपद् व्यवस्थापन कार्यक्रम तथा कर्मचारी कल्याण कोष, वापत एकमुष्ट रु ६० लाख बराबरको रकम विनियोजन गरिएको छ ।

संस्थागत विकास, सुशानस तथा सेवा प्रवाह

३०. सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, पेशागत अनुशासनप्रति प्रतिवद्ध, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, प्रविधीयुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागितामूलक बनाउन पदाधिकारी र कर्मचारीहरुलाई समय समयमा ज्ञान, सीप अभिवृद्ध गर्ने खालको क्षमता विकास तालिम, अभिमुखिकरण तथा पुर्नताजगी सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।

३१. संस्थागत सक्षमता र संस्थागत स्मरणलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक पुर्वाधार निर्माण, आधुनिक नागरिक वडापत्र, सेवा प्रवाहमा मापदण्ड निर्माण तथा सेवाप्रवाहमा विद्युतीय सुचना प्रविधिको विकासका लागि अध्ययन, विकास र सञ्चालन आवश्यक बजेटको विनियोजन गरिएको छ ।

३२. कार्यालयमा कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन तथा कामलाई पारदर्शी, सरल एवम् सहजरूपले जनताको घरदैलो सम्म पुऱ्याउने र सेवा प्रवाहलाई सहज बनाउन तथा सुशासनको प्रत्याभुति दिन मेशनरी औजार, सवारी सधान खरिद वापत, घरेलु हिंसा विरुद्धको जनचेतनामूलक कार्यक्रम, सार्वजनिक सुनुवाई, एकिकृत सम्पति कर सम्बन्धि अनुशिक्षण तथा अन्य तयारी, एकिकृत नगरविकास योजना तथा नगर यातायात गुरुयोजना, भवन निर्माण मापदण्ड निर्माण तथा प्रकाशन,

लगायत अन्य विविध कार्यक्रमहरु सञ्चालनकालागी एकमुष्ट रु २ करोड ९१ लाख रकम विनियोजन गरिएको छ ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरु,

३३. आर्थिक वर्ष २०७५।०७६ को बजेटको विनियोजन र स्रोतको व्यवस्था सम्बन्धी योजना देहाय बमोजिम रहेको छ ।

३४. आर्थिक वर्ष २०७५।०७६ का लागि रु.४७ करोड ६७ लाख ४ हजार विनियोजन गरिएको छ । कुल विनियोजनमध्ये चलुतर्फ रु. २९ करोड ९८ लाख ९२ हजार ५ सय अर्थात् ६२.९० प्रतिशत र पुँजीगततर्फ रु. १७ करोड ६८ लाख ११ हजार ५ सय अर्थात् ३७.१० प्रतिशत रहेको छ ।

३५. आर्थिक वर्ष २०७५।०७६ का लागि अनुमान गरिएको खर्च व्यहोर्ने स्रोतहरुमध्ये आन्तरिक राजश्वबाट रु. ३० लाख अर्थात् ०.६ प्रतिशत, नेपाल सरकार वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट रु. ११ करोड ६५ लाख अर्थात् २४.४४ प्रतिशत, सःसर्त अनुदान १५ करोड ३५ लाख अर्थात् ३२.२० प्रतिशत, राजश्व बाँडफाँडबाट रु ९ करोड ६३ लाख ७७ हजार अर्थात् २०.२१ प्रतिशत त्यस्तै गरी प्रदेश सरकारबाट वित्तीय समानुकरण अनुदान रु ५५ लाख ३२ हजार अर्थात् १.१६ प्रतिशत र राजश्व बाँडफाँडबाट रु ७ लाख ३३ हजार अर्थात् ०.१५ प्रतिशत गत वर्षको बाकी मौजदातबाट अनुमानित रु ६ करोड ११ लाख ६२ हजार अर्थात् १२.८३ प्रतिशत त्यसै गरी नेपाल सरकारबाट सामाजिक सुरक्षा वितरण तर्फ अनुमानित रु ४ करोड अर्थात् ८.५७ प्रतिशत व्यहोर्ने प्रक्षेपण गरिएको छ ।

३६. आर्थिक वर्ष २०७५।०७६ का लागि आन्तरिक राजश्व परिचालन नीतिका उद्देश्य निम्नानुसार रहेका छनः

- कर गरेर कर उठाउनुपर्ने अवस्थाको अन्त्य गर्न सचेतना कार्यक्रम मार्फत सबै नागरिकमा कर तिर्ने प्रवृत्तिको विकास गर्ने ।
- वडा कार्यालय र नगर कार्यपालिकाबीच परस्पर सहयोग, सहकार्य र समन्वयको वातावरण निर्माण गरी सबै प्रकारका आर्थिक क्रियाकलापहरुलाई करको दायरामा समेटी अधिकतम राजश्व परिचालनमा जोड दिने र राजश्व चुहावट नियन्त्रण गर्ने ।
- आन्तरिक राजश्व परिचालनमा दिगो बृद्धिदर हासिल गरी स्थानीय वित्तीय प्रणालीलाई सुदृढ तुल्याउने गरी राजश्व प्रणालीमा सुधार गर्ने ।
- स्वच्छ एवं पारदर्शी कर प्रणाली अवलम्बन गर्दै राजश्व प्रणालीलाई समन्यायिक एवं लागानीमैत्री बनाउने ।
- आन्तरिक राजश्वका थप स्रोतहरु पहिचान गरी मौजुदा आन्तरिक करका दायराहरु लाई फराकिलो बनाउने ।
- कृषी लगायत अन्य क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व बढाई निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने ।

३७. माथि उल्लेखित उद्देश्य हासिल गर्नको लागि देहाय बमोजिमका नीति तथा कार्यक्रमहरु अवलम्बन गरिनेछन:

- सार्वजनिक सेवा र राजश्वबीचमा तादाम्यता कायम गर्दै कर नतिर्ने व्यक्ति वा नागरिकलाई कर नतिरेसम्म सार्वजनिक सेवाबाट बञ्चित गराउने नीतिको अवलम्बन गरिनेछ ।
- करको दरलाई भन्दा दायरालाई विस्तार गरी प्राथमिकता दिई करदातालाई थप फराकिलो बनाउँदै लगिनेछ ।
- राजश्व संकलनको लागि आवश्यक जनशक्ति परिचालन गरी करदातालाई सहज रूपमा कर तिर्ने वातावरण निर्माण गरिनेछ ।
- कर प्रणालीमा प्रक्रियागत सरलीकरणका लागि प्रशासनिक, कानुनी तथा प्राविधिक विषयहरुमा एकरूपता र स्पष्टता हुने गरी सुधारको प्रस्ताव तयार गरी लागु गरिनेछ ।
- करदाताले तिरेको करको जानकारी दिने गरी एकिकृत कार्ड बनाई निजलाई उपलब्ध गराइने व्यवस्थाको सुरु गरिनेछ र सोही कार्डको आधारमा सेवाप्रवाह र विकास निर्माणका कार्यमा संलग्न हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- चोरी निकासी/पैठारी र अवैध व्यापार रोकथामका लागि विशेष रणनीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- करदाता तथा आम नागरिकका लागि सुचनामूलक एवं सचेतना अभिवृद्धि सम्बन्धी शिक्षा तथा कार्यक्रमहरुलाई निरन्तर रूपमा सञ्चालन गरिनेछ । यस्तो शिक्षा, सुचना र सचेतना सम्बन्धी कार्यहरु आवश्यकता अनुसार निजी, गैरसरकारी, उपभोक्ता हितकारी एवं पेशागत संघसंस्थाहरु समेतको सहभागिता र समन्वयमा सञ्चालन गरिनेछ ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरु,

३८. बजेट तर्जुमा तथा बजेट छलफलको क्रममा आ-आफ्नो तर्फबाट सुझाव दिनुहुने सम्पूर्ण पदाधिकारीज्यूहरु, कर्मचारी साथीहरु, बुद्धिजीवि वर्ग, नागरिक समाज तथा सामुदायिक संघसंस्था सबैमा हार्दिक आभार तथा धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौ ।

३९. अन्त्यमा, समृद्धि बनगाड कृपिण्डे नगरपालिका निर्माणका लागि प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष रूपमा निरन्तर सहयोग, सद्भाव र चासोका साथ उत्प्रेरणा र सहयोग प्रदान गर्नुहुने आम शुभेच्छुक, बनगाड

कृपिण्डे बासी जनता, करदाता, सरकारी, गैरसरकारी तथा सामुदायिक संस्थाहरुप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछौं । जसरी बजेट तर्जूमामा सहयोग र सद्भाव प्राप्त भयो त्यसैगरी बजेटको सफल कार्यान्वयनमा पनि सबैको खुला सहयोगको अपेक्षा गर्दछौं ।

४०. हामी इतिहास निर्माणको चरणमा छौं । हाम्रो यात्रा कठिन छ तर भविष्य उज्वलमय छ । वर्तमान वस्तुगत यथार्थ धरातलमा उभिएर चुनौतिहरुको सामना गर्न हामी सबै कटिवद्ध, प्रतिवद्ध र एकतावद्ध बनौं । उज्वल भविष्य निर्माणको लागि आशावादी छौं । धन्यवाद !